

“We leven in een urban forest”

De papierinzameling en –recycling heeft in Nederland een hoog niveau bereikt. Ondertussen zijn er nog allerlei nieuwe ontwikkelingen gaande in deze branche. Bart van Konijnenburg van de VNP en Wiemus van Oosterum van PRN vertellen hierover.

door Ans Aerts

Foto's: PRN

“In Nederland wordt 94 procent van het gebruikte papier en karton ingezameld en gerecycled, terwijl de landelijke doelstelling op 75 procent ligt. Mondiaal behoren we tot de absolute top”, vertelt Wiemus van Oosterum, directeur van stichting Papier Recycling Nederland (PRN). Verbeteringen zijn nog mogelijk, maar 100 procent van het papier en karton inzamelen en hergebruiken is onmogelijk. Van Oosterum: “Er zullen altijd papiersoorten zijn die niet ingezameld en hergebruikt kunnen worden, zoals hygiënapapier, bankbiljetten en behangpapier. “Voor een goede inzameling hamert PRN op bronscheiding. Het gezamenlijk inzamelen van verschillende afvalstromen leidt tot een slechtere kwaliteit van het oud papier. De kans dat het nat en vies wordt, is dan veel groter, waardoor het moeilijker te recyclen is. Bronzameeling is ook de norm in de aangepaste Kaderrichtlijn Afvalstoffen. Door vaststelling van de gewijzigde wet Milieubeheer in de Eerste Kamer in februari dit jaar, is de implementatie hiervan een feit. “De Kaderrichtlijn ondersteunt de papierinzameling en -recycling zoals die nu in Nederland plaatsvindt”, aldus Van Oosterum.

Plastic hoesje

Aan de KWDI-kant; kantoren, winkels, diensten, industrie, is de inzameling al nagenoeg optimaal, volgens Van Oosterum. “Zij moeten betalen voor het weghalen van hun afval en dus ook voor oud papier. Vaak wordt het ophalen bekostigd uit de opbrengst van het oud papier.” Een lekstroom zit er nog bij de huishoudens. Van de Nederlandse gemeenten heeft bijna 90 procent een overeenkomst met PRN. Dit brengt met zich mee dat deze gemeenten moeten registreren hoeveel ze inzamelen. PRN gaat op basis hiervan na waar nog verbeteringen mogelijk zijn. Dit geldt met name voor de grootste steden. Vooral bij studenten, tweeverdieners zonder kinderen en allochtonen laat het scheidingsgedrag nog te wensen over. Samen met Nedvang biedt PRN ondersteuning bij de communicatie met burgers. Van Oosterum: “We blijven er op attenderen dat papierinzameling en –recycling goed is voor het milieu.” Een ander deel van de communicatie richt zich op de kwaliteit van het ingezamelde oud papier. Van Oosterum: “Op de Scheidingswijzer oud papier die we uitgeven, staat bijvoorbeeld dat reclamatedrukwerk niet in het plastic hoesje moet worden weggegooid en ook vieze pizza-dozen horen niet bij het oud papier.” Als de prijs van het oud papier mondiaal gezien erg laag wordt, hebben aangesloten gemeenten recht op een vergoeding vanuit het speciale fonds van PRN. Dit wordt gefinancierd vanuit bijdragen van uitgevers, drukkers en producenten en importeurs van hygiënapapier. Van Oosterum: “Bij een lage oud papierprijs dekken we hiermee toch een deel van de inzamelkosten. In 2009 hebben we bijvoorbeeld € 1.100.000,- uitgekeerd uit het fonds.” Ook regelt PRN een gegarandeerde afname in tijden van overschotten, zodat de inzameling in stand blijft, ook als het oud papier weinig waard is.

Een succesvolle ontwikkeling op het gebied van de papierinzameling was de invoering van de blauwe mini-container, zo'n acht jaar geleden. “De blauwe container is in een aanzienlijk deel van de gemeenten ingevoerd, of wordt daar ingevoerd. Inzet van deze container levert een extra hoeveelheid schoon, oud papier op, is gebleken”, aldus Van Oosterum. Gemeenten hebben een taak op het gebied van de inzameling, maar kunnen zelf ook laten zien dat ze aandacht hebben voor het milieu. “Van een gemeentelijke organisatie gaat een voorbeeldfunctie uit. Het is belangrijk dat ze zelf hun papier dubbelzijdig printen en bijvoorbeeld papiergebruiken met een ecolabel”, vertelt Bart van Konijnenburg, secretaris van de VNP, de branchevereniging van de papier- en kartonfabrieken in Nederland. Het ministerie van I&M en Agentschap NL lieten in dit kader een onderzoek uitvoeren naar een printerloos kantoor, waarin geen papier meer wordt gebruikt en gegevens alleen nog digitaal beschikbaar zijn. Van Konijnenburg: “Uit het onderzoek bleek echter dat de milieuwinst bij een printerloos kantoor slechts 1 procent is. Dit houdt verband met de korte levensduur van veel digitale apparaten en met de milieubelasting in de productie- en de afvalfase van deze apparaten.”

Lichter papier

In het eerste LAP richtte het Nederlandse afvalbeleid zich met name op de afvalfase van stromen. Inmiddels loopt Nederland tegen de grens aan van mogelijkheden om de milieudruk in deze fase nog te verlagen. Toch is het nodig dat de milieudruk nog verder daalt. Het accent is nu meer verschoven naar ingrijpen elders in de keten. In het LAP2 komt dit uitgebreid aan bod. De papiersector is hiermee al aan de slag gegaan. Van Konijnenburg: “De papier- en kartonfabrieken hebben in de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan een zuiniger productieproces, wat betreft het gebruik van energie, grondstoffen en toevoegingen. Ook onderzoeken we samen met ketenpartners, zoals drukkerijen, hoe we er voor kunnen zorgen dat er minder afval vrijkomt in de keten. En we denken bijvoorbeeld

na over de productie van lichter papier met eenzelfde functionaliteit. Dit levert met name bij verpakkingen een grote meerwaarde op, omdat vrachtwagens voller beladen kunnen worden.” Van Konijnenburg verwijst ook naar de programma's uit de Energietransitie Papierketen. (zie kader).

Van Oosterum wijst tenslotte op technieken die leiden tot een langere levensduur van papiervezels. “Bij hernieuwd gebruik neemt de kwaliteit van papiervezels af en op een gegeven moment zijn ze aan vervanging toe. Met nieuwe, verfijndere technieken slagen we erin om de kwaliteitsslag naar beneden zo lang mogelijk uit te stellen.” De levensduur van papiervezels wordt steeds meer opgerekt, zonder dat dit effect heeft op de kwaliteit van het gerecyclede papier. “Oud papier en -karton zijn een belangrijke secundaire grondstof. We leven in feite in een urban forest”, stelt Van Oosterum. “In Nederland vormen niet-bomen, maar oud papier en -karton de basis voor het maken van nieuwe producten.” ■

Energietransitie Papierketen

In 2004 zette de Koninklijke VNP de eerste stappen voor de Energietransitie Papierketen. Doel van dit initiatief is een halvering van het energieverbruik voor de eindproducten papier en karton in 2020. Een wetenschaps- en een adviseursteam bedachten vijf innovatieprogramma's om dit te bereiken.

1. **Energienanagement:** een directe energiebesparing in de Nederlandse papier- en kartonfabrieken. Dit wordt bereikt door uitseling van best practices en benchmarking. Ook wordt gewerkt aan het creëren van energiebewustzijn bij medewerkers van de fabrieken. Energiemanagement leidde in de afgelopen jaren al tot een aanzienlijke energiebesparing.
2. **Energieneutraal:** papier- en kartonfabrieken onderzoeken op welke manier nevenstromen kunnen worden ingezet als potentiële energiebronnen. Ook doen ze voor hun productie onderzoek naar de toepassing van alternatieve energiebronnen, zoals windenergie. Op dit moment wordt er gezocht naar economisch haalbare trajecten.
3. **Supply chain of the future:** ketenpartners werken samen aan een optimalisering van de papierketen. Ze bedenken nieuwe oplossingen die energiezuinig zijn, maar wel goede en ook nieuwe producten opleveren. Dit programma is volop in beweging.
4. **Bio-refinery:** De papierindustrie zoekt naar alternatieve grondstoffen om papier en karton te produceren. Ook wordt onderzocht of afvalstromen uit de papierindustrie als grondstof kunnen dienen voor andere industrieën. In 2011 wordt gestart met enkele projecten.
5. **Without water:** Bij de productie van papier wordt veel water gebruikt, wat leidt tot een hoog energieverbruik. De papierindustrie zoekt naar alternatieve mogelijkheden om papier te maken en staat open voor goede ideeën op dit gebied.

